

Raadsvergadering d.d. 18 juni 2026

Aan de raad,

Onderwerp

Toekomstbestendige dorpshuizen 2026

Portefeuillehouder

M.C. Slaets-Sonneveldt.

Beslispunten

1. Een meerjarig transformatietraject gericht op het realiseren van financieel, organisatorische, juridisch en maatschappelijk toekomstbestendige dorpshuizen op te starten.
2. De begrotingswijziging, vooruitlopend op verwerking in de financiële rapportage 2026, vast te stellen.

Samenvatting

Op 3 juli 2025 is aan de raad toegezegd een verdiepend onderzoek uit te voeren naar de financiële en maatschappelijke toekomstbestendigheid van de dorpshuizen. Dit onderzoek is in opdracht van de stuurgroep (Wethouder Slaets, manager leefomgeving en projectleider B. de Roo) in 2025/2026 uitgevoerd door een werkgroep (gemeente Laarbeek en SDL vertegenwoordiging) onder regie van de gemeente, in samenwerking met Stichting Dorpshuizen Laarbeek, en is extern getoetst op haalbaarheid.

Het college stelt de raad voor in te stemmen met het starten van een transformatietraject voor het beheer en exploitatie van de dorpshuizen. Dit traject wordt gefaseerd uitgewerkt en richt zich op financiële, juridische en sociaal-maatschappelijke aspecten, met als doel te komen tot duurzame en toekomstbestendige dorpshuizen in Laarbeek.

Aanleiding

Stichting Dorpshuizen Laarbeek (SDL) exploiteert drie dorpshuizen in onze gemeente. Dit zijn het Ontmoetingcentrum in Beek en Donk, het Dorpshuis in Lieshout en het Buurthuis in Mariahout. De afgelopen jaren is gebleken dat de exploitatie van deze dorpshuizen structureel financieel onder druk staat. Tekorten zijn tot op heden opgevangen met incidentele bijdragen, maar bieden geen structureel duurzame oplossing. Dorpshuizen hebben binnen hun exploitatie bovendien structureel te maken met een onrendabele top, die noodzakelijk is om maatschappelijke waarde te kunnen creëren.

In opdracht van de gemeenteraad is in 2025/2026 door de gemeente, in samenwerking met SDL, een verdiepend onderzoek uitgevoerd naar de toekomstbestendigheid van de dorpshuizen. Uit dit onderzoek blijkt dat de dorpshuizen van grote maatschappelijke waarde zijn, maar dat de huidige financiële, juridische en organisatorische inrichting kwetsbaar is. Het onderzoek laat zien dat de opgave verder reikt dan enkele beperkte bijstellingen en dat

een bredere transformatie noodzakelijk is. Hiermee wordt gezorgd voor een solide basis en wordt voorkomen dat herhaaldelijk bijstellingen nodig zijn in de vorm van extra bijdragen.

Parallel aan dit voorstel wordt in een afzonderlijk voorstel de huidige en toekomstige exploitatie van het nieuwe ontmoetingscentrum in Beek en Donk in beeld gebracht. Dat voorstel heeft als doel de raad inzicht te geven in de toekomstige exploitatie en bijbehorende kosten. De uitkomsten hiervan worden via het dossier 'nieuw ontmoetingscentrum', in het najaar aan de raad voorgelegd. De context van het woord "exploitatie" in voorliggend voorstel, heeft betrekking op het brede transformatietraject naar toekomstbestendige dorpshuizen en reikt daarmee verder dan de huidige exploitatie alleen.

Beoogd effect en/of resultaat

1. Een financieel, organisatorisch en juridische toekomstbestendige exploitatie van alle dorpshuizen in Laarbeek.
2. Borging van de continuïteit van maatschappelijke functies en dienstverlening.

Argumenten

1.1 Toekomstbestendig is haalbaar en vraagt een zorgvuldig proces

Het verdiepend onderzoek laat zien dat het mogelijk is de dorpshuizen toekomstbestendig te maken, en dat het realiseren van het beoogde eindresultaat meer tijd vergt.

Optimalisatie binnen de huidige kaders blijkt onvoldoende om geconstateerde knelpunten structureel en duurzaam op te lossen. Een gerichte transformatie is daarom noodzakelijk. Dit vraagt om voortzetting en verdieping van het ingezette traject met aandacht voor zorgvuldige fasering richting realisatie.

2.1 Inzet resterend slagkrachtbudget voor het transformatietraject

Voor een zorgvuldige en kwalitatieve uitwerking van het transformatietraject is externe ondersteuning noodzakelijk. Met name voor de juridische en financiële toetsing van de gemaakte keuzes en uitgewerkte scenario's is specialistische expertise nodig. In 2025 is hiervoor door u een slagkrachtbudget van € 30.000 beschikbaar gesteld. Deze is echter vrijgevallen in het resultaat 2025 en niet via budgetoverheveling naar 2026 overgezet. Hierdoor wordt voorgesteld om het bedrag van 30.000 weer beschikbaar te maken via een begrotingswijziging. In 2026 is al reeds een bedrag van € 10.500 besteed.

Bij instemming met beslispunt 1 wordt met beslispunt 2 voorgesteld het resterende deel van het slagkrachtbudget te behouden voor inzet binnen het vervolg van het traject. Via een begrotingswijziging wordt dit budget geormerkt en ingericht als projectbudget voor het transformatietraject.

Kanttekeningen o.a. financiële, juridische, communicatieve en veiligheidsaspecten

1.1 Financieel

Aan het starten van het transformatietraject zijn op dit moment geen structurele financiële verplichtingen verbonden. Eventuele financiële consequenties die voortkomen uit de verdere uitwerking van het transformatietraject worden op een later moment aan uw raad voorgelegd. Gedurende het traject kan het nodig zijn om

aanvullende maatregelen te overwegen om de voortgang en continuïteit zorgvuldig te borgen.

1.2 Juridisch

De start van het transformatietraject heeft een verkennend en kaderstellend karakter. Met dit besluit worden geen rechtshandelingen verricht en worden geen (privaat- en of publiekrechtelijke) verplichtingen aangegaan. Juridische consequenties die kunnen voortvloeien uit het transformatietraject, zoals aanpassing beheervormen of subsidierelaties, worden op een later moment uitgewerkt en separaat aan uw raad voorgelegd.

1.3 Communicatief

Het transformatietraject wordt samen met SDL opgepakt, waarbij de gemeente regie behoudt. Heldere en tijdige communicatie met gebruikers, vrijwilligers en dorpskernen is essentieel in dit traject.

Vervolgstappen

Na instemming van de raad gaat het college aan de slag met:

1. Het opstellen van een startnotitie en projectplan voor het transformatietraject;
2. Het tijdig informeren en, waar aan de orde, consulteren van de raad bij belangrijke keuzemomenten binnen het transformatietraject.

Bijlagen (meegezonden stuk(ken), ter inzage gelegde stukken)

- (Geheim) Conclusie en adviesnotitie
- Raadsinformatiebrief 16-06-2025
- Begrotingswijziging 2026 (nr. 260020.18) Laarbeek voor het slagkrachtbudget ad € 30.000, te verwerken in Financiële rapportage 2026

Het college van burgemeester en wethouders,
gemeentesecretaris

J.W.M. van de Ven

burgemeester

L.A.G.P. van der Aa